

Dansk
Vejhistorisk
Selskab

Ultimo august 1996

Til:
DVSs Medlemmer

MEDDELELSE NR. 96 - 5

1. Bårse - et trafikalt knudepunkt til alle tider

DVSs næste medlemsarrangement finder sted torsdag den 12. september 1996 kl. 16.00 i Vejdirektoratet, Niels Juels Gade 13, København K. Her vil *mag.art. Palle Østergård Sørensen*, Nationalmuseet, holde et foredrag med titlen **Markildegård ved Bårse - et trafikalt knudepunkt til alle tider.**

Palle Ø. Sørensen fortæller om sit foredrag:

I forbindelse med anlægget af Sydmotorvejen blev der ved Markildegård lige udenfor Bårse i Sydsjælland gennemført en større arkæologisk undersøgelse, som resulterede i fundet af en række anlæg fra flere forskellige tidsperioder.

De ældste fund knytter sig til et såkaldt sarupanlæg, som kan dateres til den ældre del af bondestenalderen (ca. 3400 f.Kr.). Anlægget består af et antal store og dybe gruber, der lå på en lang række langs med en bakkekam. Sammen med en parallelløbende "palisade" har gruberne afgrænset et op mod 7 ha stort område af bakken, der på den vestlige side havde en markant skrænt ned mod Risby å. Bunden af gruberne var i flere tilfælde beklædt med bark eller med træstykker, og ovenpå disse lag fandtes der dele af flere ornamenterede lerkar, samt enkelte dyreknogler. Tilsvarende anlæg kendes flere andre steder i landet, og de tolkes som centrale samlingspladser for befolkningsgruppen i et lokalt område. På samlingspladserne mødtes man på bestemte tider af året og ofrede udvalgte genstande, dyr og muligvis også mennesker.

I en lidt senere periode i stenalderen bliver der anlagt en stor boplads på stedet. Den gav sig til kende ved et udbredt kulturlag, som indeholdt et stort materiale af flintredskaber og keramikskår.

Allerede i 1977 var der blevet foretaget en udgravning i kanterne af Risby å, lige nord for det nu berørte område, og her fandtes der rester af en række grenveje, som ved hjælp af C-14 metoden kunne dateres til stenalderen. Stenalderens og bronzealderens gravhøje i området danner en række langstrakte forløb, og flere af disse peger lige ned mod vadestedet over Risby å. Det ser således ud til at højrækkerne afspejler oldtidens veje, og i dette system ligger anlægget ved markildegård som det trafikale knudepunkt.

Ved den arkæologiske undersøgelse i 1986 blev der på toppen af bakken ved Markildgård også fundet en række grave fra romersk jernalder og vikingetiden, der viser, at stedet på denne tid stadigvæk må have haft en central betydning i området. Dette understreges yderligere af den såkaldte Risbyvej, der blev udgravet ved undersøgelsen i 1977. Det brolagte vadested over Risby å daterer sig til vikingetiden, og det viser, at vejsystemerne på dette tidspunkt stadigvæk havde de samme forløb som i stenalderen.

Rundt om gravpladsen fra vikingetiden fandtes der rester af en stor firkantetstensætning, der dog ikke med sikkerhed kunne knyttes sammen med gravene. Alle stenene undtagen en var blevet fjernet i nyere tid, men oprindeligt har de meterhøje sten dannet et firkantet anlæg på godt 35x35m. Da stednavnet "Tyvestensagren" er knyttet til marken hvor anlægget lå, har man tidligere ment, at Bårse herredsting muligvis på et tidspunkt har ligget på dette sted, da Tyvestenen skulle henføre til den sten, den anklagede sad på under rettergangen på tinget. Hvorvidt den storestensætning er rester af et tingsted eller om der er tale om et langt ældre anlæg, kunne ikke afgøres ved den arkæologiske undersøgelse.

Middelalderens vejsystem har dog sikkert fulgt det samme forløb som tidligere, og har således passeret tæt forbi den nu nedlagte Risby kirke med tilhørende kirkegård, der lå lige vest for overgangsstedet ved Risby å, og som også blev delvis undersøgt i forbindelse med anlægsarbejderne i 1986.

Desværre måtte hele bakkekammen med de mange arkæologiske fund graves væk ved det store motorvejsbyggeri i 1986, men anlægget af motorvejen og opførelsen af en ny bro, samt til- og frakørselsramper, har betydet at Bårse stadigvæk, og i mange år fremefter vil være et trafikalt knudepunkt i det sydsjællandske område..

2. Generalvejkommisionens plageånd

Der vedlægges et særtryk af Dansk Vejtidskrift nr. 4/1996 med en artikel "Generalvejkommisionens plageånd". Her beretter DVSs forskningsstipendiat, Ph.D. Steffen Elmer Jørgensen om en besværlig lodsejer fra tidligere tid, etatsråd Neergaard til Svenstrup, og hans bønders kamp mod stenleverancer og vejhoveri ved anlægget af Korsør- og Køgevejene i 1780'erne.

3. Danmarks Vejmuseum

I sidste Meddelelse efterlyste Per Ole Schovsbo fra Danmarks Vejmuseum hjælp til arbejdet med at opklaringe, hvorfra mange af de genstande, der er opbevaret på museet, stammer fra. Per Ole Schovsbo kan kontaktes på Danmarks Vejmuseum, Fanefjord Kirkevej 35, 4792 Askeby og/eller på tlf. 55 81 71 50.

Med venlig hilsen

Carl Johan Hansen
Sekretær i DVS
c/o **Vejdirektoratet**
Postboks 1569
1020 København K
Telf. 3393 3338